

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

ניגון בבית השואבה ובמקדש בשבת

(נ' א') **משנה:** החליל, חמשה וששה (פעמים שהוא ששה ימים פעמים חמשה). זהו החליל של בית השואבה שאינו דוחה לא את השבת ולא את יום טוב.¹

(נ' ב') **תנו רבנן:** החליל דוחה את השבת. דברי רבי יוסי בר יהודה. וחכמים אומרים: אף יום טוב אינו דוחה. אמר רב יוסף: מחלוקת בשיר של קרבן,² דברי יוסי סבר עיקר (מצות) שירה בכלי, ועבודה היא ודוחה את השבת.³ ורבנן סברי עיקר שירה בפה, ולא עבודה היא (בכלי), ואינה דוחה את השבת. אבל שיר של שואבה,⁴ דברי הכל שמחה (יתירה) היא (ואינו מן התורה, אלא לחבב את המצוות), ואינה דוחה את השבת.

(נ"א א') אמר רב פפא: כתנאי (עיקר שיר בפה או בכלי), **דתנן** (ערכין י' א'): (אוחזי כלי השיר בשעת שיר של קרבן) עבדי כהנים היו, דברי רבי מאיר. רבי יוסי אומר: משפחת בית הפגרים ומשפחת בית צפריא, ומאמאום היו, שהיו משיאין לכהונה (ישראל מיוחסין היו). רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר: לויים היו.

מאי לאו בהא קא מיפלגי, דמאן דאמר עבדים היו, קסבר עיקר שירה בפה, ומאן דאמר לויים היו, קסבר עיקר שירה בכלי.

ותסברא? רבי יוסי מאי קסבר? אי קסבר עיקר שירה בפה, אפילו עבדים נמי. אי קסבר עיקר שירה בכלי, לויים אין, ישראלים לא!

אלא דכולי עלמא עיקר שירה בפה, ובהא קא מיפלגי, דמר סבר הכי הוה מעשה, ומר סבר הכי הוה מעשה. למאי נפקא מינה? למעלין מדוכן ליוחסין ולמעשר קא מיפלגי. מאן דאמר עבדים היו, קסבר: אין מעלין מדוכן ליוחסין, ולא למעשר. ומאן דאמר ישראל היו, קסבר: מעלין מדוכן ליוחסין, אבל לא למעשר. ומאן דאמר לויים היו, קסבר: מעלין מדוכן, בין ליוחסין בין למעשר.

ורבי ירמיה בר אבא: מחלוקת בשיר של שואבה, דרבי יוסי בר יהודה סבר שמחה יתירה נמי דוחה את השבת. ורבנן סברי שמחה יתירה אינה דוחה את השבת. אבל בשיר של קרבן, דברי הכל עבודה היא ודוחה את השבת.

מיתבי: שיר של שואבה דוחה את השבת, דברי רבי יוסי בר יהודה. וחכמים אומרים אף יום טוב אינו דוחה (רואים שהמחלוקת היא בשיר של שואבה).

1. הלכך, חל יום טוב להיות בשבת, פשו להו ששה חולו של מועד, נמצא חליל ששה. חל יום טוב בחול, הוה להו תרי יומי, שבת ויום טוב דלא דחי להו, פשו להו חמשה. רש"י.

2. בחליל המכה לפני המזבח בשעת ניסוך היין לתמיד של שחר, וניסוך היין לתמיד של בין הערבים, שהלויים עומדין על דוכנם ואומרים שיר, והחליל מכה לפניהם, כדתנן במסכת ערכין (י' א'): בשנים עשר יום בשנה החליל מכה לפני המזבח, ואין אומרים שיר על המזבח אלא על היין, כדאמרינן התם, ובאותו חליל נחלק רבי יוסי בר יהודה, לומר שהוא דוחה. רש"י.

3. שקרבן צבור טעון שיר מן התורה, כדאמרינן במסכת ערכין (י"א א') מכמה מקראות, וסבר רבי יוסי: עיקר השיר אינו אלא אם כן חליל מכה עם השיר, וכן כנורות ונבלים הכל כמנין המפורש שם, הלכך, עבודה היא, וכי היכי דתמיד דוחה שבת, שיר שלו נמי דוחה שבת. רש"י.

4. שהיה כל הלילה על מעלות היורדות מעזרת ישראל לעזרת נשים, כדקתני במתניתין: והלויים בכנורות ונבלים. רש"י.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

תיובתא דרב יוסף, תיובתא.

שיטות הראשונים

סיבת השמחה בבית השואבה: כתב רש"י, כל שמחה זו אינה אלא בשביל ניסוך המים, כדמפרש "וּשְׂאֵבְתֶם מִים בְּשֹׁן".
והרמב"ם כתב "אף על פי שכל המועדות מצוה לשמח בהן, בחג הסוכות היתה שם במקדש שמחה יתרה, שנאמר:
"וּשְׂמַחְתֶּם לְפָנַי יי אֱלֹהֵיכֶם שְׁבַעַת יָמִים" (ויקרא כג,מ).⁵

האם החליל של שמחת השואבה דוחה שבת ויום טוב: פסק הרמב"ם כחכמים, שחליל של שמחת בית השואבה אינו
דוחה, וכסתם משנתנו.⁶

עיקר שירה בכלי או כפה ושיר של קרבן אם דוחה שבת: בגמרא מבואר אליבא דרב יוסף, דאי עיקר שירה כפה, אפילו
שיר של קרבן אינו דוחה שבת. והרמב"ם פסק שעיקר שירה כפה, ובכל זאת פסק שחליל של קרבן עבודה היא, ודוחה
את השבת. וכן פסק המאירי. ומשום דלמסקנה, אליבא דרבי ירמיה בר אבא, מכל מקום צורך עבודה היא, ואיסור ניגון
שבות הוא, ולא גזרו במקדש.⁷

מי היו המנגנים העומדים על הדוכן: פסק הרמב"ם כרבי יוסי, שישראלים מיוחסים היו, ומעלין מדוכן ליוחסין.⁸

תיאור השמחה בבית השואבה

(נ"א א') **משנה:** מי שלא ראה שמחת בית השואבה, לא ראה שמחה מימיו. במוצאי יום טוב הראשון של חג
(סוכות), ירדו לעזרת נשים, ומתקנין שם תיקון גדול.

מנורות של זהב היו שם (להאיר, בגובה חמישים אמה), וארבעה ספלים של זהב בראשיהם (בראש כל מנורה),
וארבעה סולמות לכל אחד ואחד (מהמנורות), וארבעה ילדים מפרחי כהונה ובידיהם כדים (כל כד 30 לוג) של
מאה ועשרים לוג, שהן מטילין לכל ספל וספל.

מבלאי מכנסי כהנים, ומהמייניהן (אבנטיהם הישנים), מהן היו מפקיעין (קורעין לעשות פתילות), ובהן היו מדליקין.
ולא היה חצר בירושלים שאינה מאירה מאור בית השואבה. חסידים ואנשי מעשה היו מרקדין בפניהם
באבוקות של אור שבידיהן,⁹ ואומרים לפניהם דברי שירות ותשבחות.

(נ"א ב') והלויים בכינורות ובנבלים ובמצלתיים ובחצוצרות ובכלי שיר (נוספים) בלא מספר, (עומדים) על חמש

⁵ מקורות: רש"י (נ' א', ד"ה בית השואבה). רמב"ם (הל' לולב ח,יב).

⁶ מקורות: רמב"ם (הל' לולב ח,יג).

⁷ 'ליקוטי הלכות' (ויזבח תודה, ד"ה מ"מ צורך). וזה לשון המאירי: 'ואע"פ שעיקר שירה זו כפה ובמזמורים שאומרים בנגינה, והכלי
אינו בא אלא ליפות את השיר ולנאותו, מכל מקום **הואיל וסרך מצוה היא** ואין בה אלא שבות, הותרו להם אע"פ שאינה עבודה'. וכן
מבוארת סברא זו בתוספות (בתירוצם הראשון). מקורות: רמב"ם (הל' כלי המקדש ג,ג; ג,ו). מאירי (נ' א', ד"ה אמר המאירי החליל).
תוספות (נ"א א', ד"ה כתנאי).

⁸ מקורות: רמב"ם (הל' כלי המקדש ג,ג).

⁹ זורקין אותם כלפי מעלה, ומקבלין אותם, ויש שבקיאין לעשות כן בארבע אבוקות או בשמונה, וזורקין זה ומקבל זה, וזורקין זה ומקבל זה.
רש"י.

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

עשרה מעלות⁴⁰ היורדות מעזרת ישראל לעזרת נשים, (המכוונות) כנגד חמישה עשר שיר המעלות שבתהלים, שעליהן לויים עומדין בכלי שיר ואומרים שירה.⁴¹

ועמדו שני כהנים בשער העליון שיורד מעזרת ישראל לעזרת נשים, ושני חצוצרות בידיהן. קרא הגבר, תקעו והריעו ותקעו (זה סימן לילך למלאות המים לניסוך מן השילוח). הגיעו למעלה עשירית, תקעו והריעו ותקעו. הגיעו לעזרה (עזרת נשים) תקעו והריעו ותקעו. היו תוקעין והולכין עד שמגיעין לשער היוצא ממזרח.

הגיעו לשער היוצא ממזרח הפכו פניהן ממזרח למערב (לצד העזרות וההיכל) ואמרו: אבותינו (בבית ראשון היו כופרין) שהיו במקום הזה, אחוריהם אל ההיכל ופניהם קדמה (כלפי השמש) ומשתחווים קדמה לשמש.⁴² ואנו ליה עינינו. רבי יהודה אומר: היו שונין (כופלין אותה) ואומרין: אנו ליה וליה עינינו.

(ומברר) מאי תיקון גדול? אמר רבי אלעזר: כאותה ששנינו: (עזרת נשים) חלקה הייתה בראשונה, והקיפוח גזוזטרא (מרפסת), והתקינו שיהו נשים יושבות מלמעלה ואנשים מלמטה.

תנו רבנן: בראשונה היו נשים מבפנים (בתוך עזרת נשים), ואנשים מבחוץ (ברחבה של הר הבית ובחיל), והיו באים לידי קלות ראש. התקינו שיהו נשים יושבות מבחוץ ואנשים מבפנים, ועדיין היו באין לידי קלות ראש. התקינו שיהו נשים יושבות מלמעלה ואנשים מלמטה.

היכי עביד הכי? והכתיב⁴³ "הכל בכתב מיד ה' עלי השפיל!"

(נ"ב א') אמר רב: קרא⁴⁴ אשכחו ודרוש, "וּסְפֹדָה הָאָרֶץ מְשֻׁפְּחוֹת מְשֻׁפְּחוֹת לְבַד מְשֻׁפְּחוֹת בֵּית דָּוִד לְבַד וּנְשֵׁיהֶם לְבַד". אמרו: והלא דברים קל וחומר. ומה לעתיד לבא שעוסקין בהספד, ואין יצר הרע שולט בהם, אמרה תורה אנשים לבד ונשים לבד, עכשיו שעוסקין בשמחה, ויצר הרע שולט בהם, על אחת כמה וכמה!⁴⁵

שיטות הראשונים

עבודת השמחה בעשיית המצוות: כתב הרמב"ם, "מִצְוָה לְהַרְבּוֹת בְּשִׂמְחָה זו. וְלֹא הָיוּ עוֹשִׂין אוֹתָהּ עִמֵּי הָאָרֶץ וְכָל מִי שְׂרָפָה, אֶלֶּא גְדוּלֵי חֻכְמֵי יִשְׂרָאֵל וְרֵאשֵׁי הַיְשִׁיבוֹת וְהַסְנֵהֲדָרִין וְהַחֲסִידִים וְהַזְקֵנִים וְאֲנָשֵׁי מַעֲשֵׂה, הֵם שְׁהִיו מְרַקְדִין וּמְסַפְקִין וּמְנַגְנִין וְשִׂמְחִים בְּמַקְדָּשׁ בְּיַמֵּי חַג הַסְּכוּת. אֲבָל כָּל הָעָם, הָאֲנָשִׁים וְהַנְּשִׁים - כָּלָם בָּאִים לְרֵאוֹת וְלִשְׁמֹעַ."

⁴⁰ אורך המעלה ברוחב העזרה, ורוחב המעלה חצי אמה ורומה חצי אמה, כדאמרין במסכת מדות (פ"ב מ"ג) ובסדר יומא (ט"ז א'). רש"י.

⁴¹ לשמחת בית השואבה. אבל דוכן לשיר הקרבן, אצל המזבח היה. רש"י.

⁴² פסוק הוא ביחזקאל (ח,טז): וַיָּבֵא אֹתִי אֶל חָצֵר בֵּית ה' הַיְהוָה פֶּתַח הַיְכָל ה' בֵּין הָאוֹלָם וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ כְּעֶשְׂרִים וְחַמְשָׁה אִישׁ אַחֲרֵיהֶם אֶל הַיְכָל ה' וּפְנֵיהֶם קִדְמָה וְהִמָּה מִשְׁתַּחֲוִיֹתָם קִדְמָה לְשִׁמְשׁ.

⁴³ דברי הימים א, כח,יט.

⁴⁴ זכריה יב,יב.

⁴⁵ וראה 'אגרות משה' (או"ח, ח"א, ס' לט) שהוכיח מכאן, שעצם הדין שאף אם האנשים בצד אחד, והנשים בצד אחד, אסורין הם להיות בלא מחיצה מדינא דאורייתא. שכן הגמרא מקשה הכתיב הכל בכתב, שאסור להוסיף שום דבר בבניין הבית ובעזרה! ומתוך, דקרא אשכחו שצריך להבדיל אנשים מנשים. וכוונת התירוץ, שלכן הוא כמפורש שצריך לעשות מחיצה, ולא הוצרך להיאמר זה על ידי גד החוזה ונתן הנביא, וגם זה ממילא בכלל הכל בכתב. וכתב שכן הוא בירושלמי (סוכה פ"ה ה"ב), עיי"ש.

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

שְׁהִשְׁמַחָה שִׁישְׁמַח אָדָם בְּעִשְׂיַת הַמְצוּוֹת וּבְאַהֲבַת הָאֵל שְׂצוּהָ בָהֶם - עֲבוּדָה גְדוּלָה הִיא. וְכָל הַמוֹנֵעַ עֲצָמוֹ מִשְׁמַחָה זוּ - רְאוּי לְהַפְרֵעַ מִמֶּנּוּ, שְׁנֹאֲמַר: "תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עֲבַדְתָּ אֶת יי אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב" (דברים כח, מז). וְכָל הַמְּגִיֵּס דַּעְתּוֹ וְחוֹלֵק כְּבוֹד לְעֲצָמוֹ וּמִתְכַּפֵּד בְּעֵינָיו בְּמִקּוֹמוֹת אֵלוֹ - חוּטֵא וְשׁוּטָה. וְעַל זֶה הַזְּהִיר שְׁלֹמֹה וְאָמַר: "אֵל תִּתְּהַדָּר לְפָנַי מֶלֶךְ" (משלי כה, ו).

וְכָל הַמְּשַׁפֵּיל עֲצָמוֹ וּמִקְל גּוֹפוֹ בְּמִקּוֹמוֹת אֵלוֹ - הוּא הַגְּדוֹל הַמְּכַבֵּד הַעוֹבֵד מֵאַהֲבָה. וְכֵן דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אָמַר: "וַיִּנְקַלְתִּי עוֹד מִזֹּאת וְהִיִּיתִי שָׁפֵל בְּעֵינָי" (שמואל ב, ו, כב). וְאִין הַגְּדֻלָּה וְהַכְּבוֹד אֶלָּא לְשִׂמְחָה לְפָנַי יי, שְׁנֹאֲמַר: "(ו) הַמֶּלֶךְ דָּוִד מְפָזֵז וּמְכַרְכֵּר לְפָנַי יי" (שם ו, טז).¹⁶

מתי מתקנים תיקון גדול: במשנה מבואר, במוצאי יום טוב הראשון של חג, ירדו לעזרת נשים וכו'. **והרמב"ם** כתב "עָרַב יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן הֵיוּ מִתְקַנְיִן בְּמִקְדָּשׁ מְקוֹם לְנָשִׁים מְלַמְעֵלָה וְלְאֲנָשִׁים מְלַמְטָה, כְּדִי שְׁלֹא יִתְעַרְבוּ אֵלָיו עִם אֵלוֹ..."¹⁷

והקיפוח גזוזטרא: כתב הרמב"ם "וְאִין בּוֹנִין בּוֹ עֵץ בּוֹלֵט כָּלָל, אֶלָּא אוּ בְּאֲבָנִים אוּ בְּלִבְנִים וְסִיד. אִין עוֹשִׂין אֲכֻסְדָּרִיּוֹת שְׁלֵעֵץ כָּלָל בְּכָל הָעֵזְרָה, אֶלָּא שְׁלֵאֲבָנִים אוּ לִבְנִים." והשיגו הרמב"ד, והלא לשכת כהן גדול של עץ היתה! ובשמחת בית השואבה מקיפין כל העזרה גזוזטרא! אלא לא אסרה תורה כל עץ אלא אצל מזבח ה', והיא עזרת כהנים משער ניקנור ולפנים; אבל בעזרת נשים ובהר הבית, מותר.¹⁸

תיקון גדול: פירש הרמב"ם, שהיו מכינים מקום לנשים, למעלה ממקום הגברים וגבוה ממנו, כדי שלא יסתכלו האנשים בנשים. וכן ביארו עוד ראשונים. ואילו במקום אחר כתב הרמב"ם "עֵזְרַת נָשִׁים הִיְתָה מְקַפֶּת כְּצֻצְטָרָה, כְּדִי שִׁיְהִיו הַנָּשִׁים רוֹאוֹת מְלַמְעֵלָן וְהָאֲנָשִׁים מְלַמְטָן, כְּדִי שְׁלֹא יְהִיו מְעַרְבְּבִין."¹⁹

אלכסנדריה של מצרים

(נ"א ב') **תניא:** רבי יהודה אומר: מי שלא ראה דיופלוסטון של אלכסנדריא של מצרים, לא ראה בכבודן של ישראל.

אמרו: כמין בסילקי גדולה היתה, סטיו לפנים מסטיו, והיו בה ששים רבוא כיוצאי מצרים, ואמרי לה: כפלים כיוצאי מצרים. והיו בה שבעים ואחת קתדראות של זהב, כנגד שבעים ואחד של סנהדרי גדולה, כל אחת ואחת אינה פחותה מעשרים ואחד [רבוא]²⁰ ככרי זהב.

¹⁶ מקורות: רמב"ם (הל' לולב ח, יד-טו).

¹⁷ מקורות: רמב"ם (הל' לולב ח, יב).

¹⁸ מקורות: רמב"ם וראב"ד (הל' בית הבחירה א, ט).

¹⁹ ועל פי הדברים, **נחלקו הפוסקים בגדרי מחיצה בבית הכנסת:** בשו"ת 'אגרות משה' (או"ח, ח"א, ס' לט; או"ח ח"ג, ס' כג) דן בדברים, ומסקנתו, דסגי מעיקר הדין, במחיצה גבוהה עד אחר הכתפיים, שכן המחיצה אינה מצד איסור הסתכלות, אלא כדי שלא יהיו **מעורבבין** (וכן התיר מדינא מחיצת זכוכית). עיי"ש. והסכים לדבריו בשו"ת 'שרידי אש' (ח"א, ס' ח, אות ג). ואילו בשו"ת 'צִיץ אליעזר' (ח"כ ס' ז) כתב, שהתקנה היתה כדי שלא יסתכלו האנשים בנשים, ולכן מחיצה צריכה להיות כזו שאי אפשר לראות דרכה נשים שבעזרת נשים. וגובהה כגובה איש, כשלוש אמות וחצי. מקורות: רמב"ם (פיה"מ; הל' בית הבחירה ה, ט). רי"ד (פסקיו, נ"א ב'). רא"ש (תוספותיו, סנהדרין כ' א', ד"ה מקום).

²⁰ בהגהות הגר"א על הש"ס, רשום על מילה 'רבוא' קו, למוחקה.

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

ובימה של עץ באמצעיתה, וחזן הכנסת עומד עליה והסודרין בידו. וכיון שהגיע לענות אמן, הלה מניף בסודר,
וכל העם עונין אמן.²¹

ולא היו יושבין מעורבין, אלא זהבין בפני עצמן, וכספין בפני עצמן, ונפחין בפני עצמן, וטרסיים בפני עצמן,
וגרדיים בפני עצמן. וכשעני נכנס שם, היה מכיר בעלי אומנתו ונפנה לשם, ומשם פרנסתו ופרנסת אנשי ביתו.

אמר אביי: וכולהו קטלינהו [אלכסנדרוס מוקדון].²²

מאי טעמא איענשו?

משום דעברי אהאי קרא "לא תספון לשוב בדרך הזה עוד", ואינהו הדור אתו.

שיטות הראשונים

איסור שיבה למצרים: כתב היראים, ציוה הבורא שלא ישובו ישראל למצרים. אע"ג דאמרינן בברכות (תפילת השחר, כ"ח
א') שבא סנחריב ובלבל את העולם כולו, וגם מצריים נתבלבלו,²³ אין להתיר מטעם זה לשוב שהרי דרך מצרים נאסר,
ולא במצריים הדבר תלוי.²⁴ וכן פסק הרמב"ם.²⁵ ותמה היראים על אנשים טובים שהלכו למצרים, על מה סמכו. ותיירץ,
שלא אסר הכתוב אלא לשוב מארץ ישראל למצרים.²⁶ אבל בשאר ארצות, מותר.²⁷ והריטב"א יישב, שהאיסור להתיישב
במצרים, אינו אלא בזמן שישראל שרויים על אדמתם.²⁸ ורבינו בחיי כתב, שהיא מצוה לשעה, ואינה לדורות.²⁹

²¹ דיני עניית אמן כשלא שמע הברכה, על פי המבואר כאן שבאלכסנדריא של מצרים ענו לפי הנפת הסודר, ראה בהרחבה ב"נתיבי
הלכה" על ברכות (פ' שלושה שאכלו, מ"ז א'), סוגיית 'דיני עניית אמן', בשיטות הראשונים.

²² בהגהות הגר"א על הש"ס, תיבות 'אלכסנדרוס מוקדון' מחוקות, ונכתב בצדו: טרכינוס. והוא על פי הירושלמי שגרס כן (ואלכסנדר
מוקדון היה בתחילת בית שני והמעשה כאן אחר כך). וראה ערוך לנר.

²³ כדתניא בתוספתא דקדושין, אמר לו רבי עקיבא למנימין גר המצרי: טעית, כבר בא סנחריב ובלבל את כל העולם, ולא מצריים
במקומם הם יושבים.

²⁴ ואמרינן בסוכה פ' החליל, על אנשי אלכסנדריא מ"ט איענשו? משום דעברו אהאי קרא דכתיב לא תוסיפון לשוב בדרך הזה עוד,
והוא לאחר בלבלו של סנחריב הוה! יראים.

²⁵ "ומתך לשפן בכל העולם פלו חוץ מארץ מצרים... ובשלושה מקומות הזהירה תורה שלא לשוב למצרים: "לא תספון לשוב בדרך הזה
עוד" (דברים יז, טז), "לא תסיף עוד לראתה" (דברים כח, טח), "לא תספו לראתם עוד עד עולם" (שמות יד, ג). ואלכסנדריא בכלל האסור."

²⁶ מדכתיב "בדרך הזה".

²⁷ וגם הסמ"ג תמה על הרמב"ם שהלך לגור במצרים. וכתב, ואין לנו טעם להתיר אם לא נפרש כפירוש הרב רבי אליעזר ממיץ.

²⁸ אבל בזמן הזה שנגזר עלינו להיות נדחים בכל קצוי הארץ, כל חוצה לארץ אחד הוא, ואין איסור אלא שלא לצאת מדעת מן הארץ
לחוצה לארץ. ריטב"א. אמנם יש להעיר שבדעת הרמב"ם לכאורה אי אפשר לומר כן, שכתב הלכה פסוקה, לאסור שיבה למצרים, גם
בזמן הזה. וצ"ב.

²⁹ זה לשונו: זו מצוה לשעה כדי שלא ילמדו ישראל מעשיהם, ולפי שהיו המצריים נודעים ומפורסמים בכל תועבה, כענין שכתוב:
(ויקרא יח, ג) "כמעשה ארץ מצרים" וגו', לכך צוה להם כן, ואינה מצוה לדורות שיאסור הכתוב הדירה במצרים לעולם. והרי אנו רואין
כמה קהילות דרות שם מאז ועד היום, ואילו היתה מצוה לדורות, לא היו ישראל קדושים מקילין בזה לדור שם. ואילו עשו כן, היו
החכמים שבכל דור ודור מוחים בידם. עיי"ש. מקורות: רמב"ם (הל' מלכים ה, ז). יראים (סי' שט). סמ"ג (לאוין רכז). ריטב"א (יומא ל"ח
א, ד"ה אלכסנדריא). רבינו בחיי (דברים, פר' שופטים יז, טז).